

Upplands Väsby kommun

Tuki ja prosessi
Sofia Gullberg
☎ 08-590 974 79
Faksi 08-590 733 40
Sofia.gullberg@upplandsvasby.se

Suuntaviivat, toimintaperiaate
6.11.2015.

Dnro
KS/2013:346

Kansallisia vähemmistöjä koskeva toimintaperiaate Upplands Väsbyn kunnassa

Taso:	Koko kuntaa koskevat toimintaperiaatteet
Hyväksyntä:	Kunnanhallitus 25. marraskuuta 2013 § 161
Tarkistus:	Kunnanhallitus 14. joulukuuta 2015
Voimassa:	31. joulukuuta 2019
Vastuhenkilö:	Kehitysjohtaja

Tausta ja tarkoitus

Ruotsissa astui 1. tammikuuta 2010 voimaan laki kansallisista vähemmistöistä ja vähemmistökielistä (2009:724). Lain kolme peruskohtaa antavat kansallisille vähemmistöille oikeuden saada tietoa, kulttuurin ja kielen suojaa sekä osallistumis- ja vaikuttamisoikeutta. Upplands Väsbyn kunta liittyi suomen kielen hallintoalueeseen 1. tammikuuta 2010. Se asettaa kunnalle erityisiä vaatimuksia ja velvoitteita koskien suomen kieltä.

Ruotsin viisi tunnustettua kansallista vähemmistöä ovat juutalaiset, romanit, saamelaiset (joka on myös alkuperäiskansa), ruotsinsuomalaiset ja tornionlaaksolaiset. Historiallisia vähemmistökieliä ovat jiddiś, romani chib, saame, suomi ja meänkieli.

Kielen tulee täyttää kaksi kriteeriä saadakseen kansallisen vähemmistökielen aseman. Sen on oltava kieli, ei murre. Kieltä on puhuttu jatkuvasti Ruotsissa vähintään kolmen sukupolven ajan tai noin sata vuotta. Käytännössä on olemassa kolmaskin kriteeri: että kielen puhujat haluavat kielen saavan kansallisen vähemmistökielen aseman.

Vähemmistöjä koskeva toimintaperiaate kattaa kansallisten vähemmistöjen ja historiallisten vähemmistökielten suojeluun ja tukemiseen liittyvät kysymykset. Kansallisten vähemmistöjen suojan vahvistaminen on osa ihmisoikeuksien turvaamiseen liittyvää työtä Ruotsissa.

Hallituksen kansallisia vähemmistöjä koskeva strategia "Från erkännande till egenmakt" astui voimaan 1. tammikuuta 2010. Hallitus otti vuonna 2012 käyttöön ”strategian romanien osallistamiselle 2012–2032”.

Vähemmistöjä koskevan toimintaperiaatteen tavoitteena on tiedottaa Upplands Väsbyn kunnan lähestymistavasta koskien kansallisia vähemmistöjä ja vähemmistökieliä. Upplands Väsbyn tulee ottaa aktiivinen rooli vähemmistökielen käytön lisäämisessä. Kunnan tulee myös antaa eri kulttuureille näkyvyyttä ja vahvistaa vähemmistökielen asemaa ja vähemmistöjen vaikutusvaltaa yhteiskunnassa. Upplands Väsbyn tulee pyrkiä torjumaan etnisen taustan perusteella tapahtuvaa syrjintää.

Vähemmistökielten parissa tehtävän työn ja vähemmistökielten käytön on oltava luonnollinen osa kunnan päivittäistä toimintaa.

Vähemmistöjä koskevaa toimintaperiaatetta tulee soveltaa kaikissa johtokunnissa, lautakunnissa, valiokunnissa ja niiden toimipisteissä kunnan alueella.

Määritelmät

Ruotsin kansallisia vähemmistöjä ovat saamelaiset, ruotsinsuomalaiset, tornionlaaksolaiset, romanit ja juutalaiset. Tunnustettuja vähemmistökieliä ovat saame, suomi, meänkieli, romani chib ja jiddiś.

Kukin saa itse päättää kansalliseen vähemmistöön kuulumisestaan ja siitä, haluaako yhteiskunnan vähemmistölle tarjoamaa suojaa ja tukea. Kuuluminen

kansalliseen vähemmistöön perustuu siis yksilön omaan identiteettiin ja etnisiin juuriin.

Toimintaperiaatteen kytkeminen kunnan neljään näkökulmaan ja kunnanhallituksen yleistavoitteisiin

Kunnanhallitus määrittää yleistavoitteissa suunnan kaikelle kunnan rahoittamalle toiminnalle poliittisen vision ja ohjelman perusteella. Tavoitteiden perustana on neljä näkökulmaa: asiakas, yhteiskunta ja ympäristö, työntekijät ja talous.

Vähemmistöpolitiikalla/kansallisia vähemmistöjä koskevalla toimintaperiaatteella on kytkös jokaiseen neljään näkökulmaan. Siinä painotetaan seuraavia kunnanvaltuuston tavoitteita:

- Kuntakonsernien ja niiden yhteistyökumppanien on oltava houkuttelevia työnantajia, joilla on ylpeitä työntekijöitä ja joita leimaavat korkeatasoinen pätevyys ja hyvä palvelu.
 - Suomenkielisten henkilöiden tulee halutessaan voida saada palvelua suomeksi ollessaan yhteydessä kuntaan. Jos kunnan työntekijä osaa jotakin muuta kansallista vähemmistökieltä, kuntalaisen tulee voida saada palvelua kyseisellä kielellä. Kunnan tulee tukea ja hyödyntää työntekijöiden kielitaitoa. Kansalliseen vähemmistöryhmään kuuluvilla kuntalaisilla on myös halutessaan oikeus neuvonpitoon kunnan kanssa.
- Kunnan tulee ylläpitävästä tahosta riippumatta varmistaa kaikille tasavertainen kouluympäristö, jossa on demokraattiset arvot ja hyvät oppimistulokset. Koulutuksen tulee johtaa jatko-opintoihin, elinikäiseen oppimiseen ja tulevaan työhön.
 - Kunnan tulee tarjota kuntalaisen pyynnöstä suomenkielistä esikoulutoimintaa sekä äidinkielenopetusta kaikilla vähemmistökielillä.
- Kunnan tulee pyrkiä edistämään sosiaalisesti kestävää yhteiskuntaa, jossa turvallisuus ja hyvät kasvu- ja elinolosuhteet antavat kaikille edellytykset hyvälle terveydelle ja hyvälle elämälle.
 - Kunnan tulee hyödyntää kansallisten vähemmistöjen kulttuuriperintöä ja tarjota suomenkielistä vanhustenhuoltoa kuntalaisen pyynnöstä.
- Kestävän kasvun tulee houkuttaa lisää ihmisiä asumaan, vaikuttamaan ja kehittymään kunnassa.
 - Upplands Väsby turvaa kaikkien eri yhteiskuntaryhmien aseman. Tämä johtaa siihen, että kuntalaiset suhtautuvat myönteisesti yhteisönsä, asuinpaikkaansa ja kuntaansa.
- Kansalaisten ja asiakkaiden tulee kokea, että kunnan rahoittamat palvelut ovat korkealuokkaisia.
 - Kunnan rahoittamat palvelut ovat korkealuokkaisia, jos ne tarjoavat lasten- ja vanhustenhoitoa suomeksi ja äidinkielenopetusta kansallisille vähemmistöille. Tämä voi pitkällä tähtäimellä vähentää sosioekonomisia ongelmia

kunnassa. On myönteistä, että kuntalaiset haluavat jatkossakin asua kunnassa.

Kansallisia vähemmistöjä koskevan toimintaperiaatteen tavoite

Vähemmistöjä koskevan toimintaperiaatteen tavoitteena on tarjota suojaa kansallisille vähemmistöille ja parantaa heidän mahdollisuuksiaan vaikuttaa asioihin. Tavoitteena on myös tukea ja elvyttää historiallisia vähemmistökieliä. Kaikilla tulee olla yhdenvertaiset mahdollisuudet osallistua yhteiskuntaelämään.

Kansallisten vähemmistöjen kieltä ja kulttuuria tulee suojata ja edistää. Kansallisiin vähemmistöihin kuuluvien henkilöiden tulee voida käyttää äidinkieltään ja kehittää omaa kulttuuri-identiteettiään.

Upplands Väsbyn kunnan tulee levittää tietoa kansallisista vähemmistöistä ja heidän oikeuksistaan suurelle yleisölle ja kunnan henkilökunnalle.

Näin saavutamme tavoitteemme

Tavoitteet perustuvat lakiin kansallisista vähemmistöistä ja vähemmistökielistä (2009:724).

Tiedotus ja hyvä kohtelu

Upplands Väsbyn kunnan on lain mukaan tiedotettava kansallisia vähemmistöjä heidän oikeuksistaan. Tämä tehdään muun muassa kunnan kaikkien tiedotuskanavien välityksellä, esimerkiksi kunnan kotisivun kautta. Vähemmistölakiin liittyviä lehtisiä ja kansallisia vähemmistöjä koskevia esitteitä ja julisteita tulee olla tarjolla kullakin vähemmistökielellä.

Kuntalaisen tulee tuntee saavansa hyvää palvelua ja kunnioitusta ollessaan yhteydessä kuntaan. Kunnan henkilökunnalla tulee olla tietoa vähemmistökieliä puhuvien oikeuksista ja kunnan velvollisuuksista. Kunnan Väsby Direkt -asiakaskeskuksessa tulee olla ajankohtaista tietoa vähemmistökieliä osaavista kunnan työntekijöistä, jotta kuntalaisille voidaan tarjota heidän haluamaansa palvelua.

Kuntalaisella on halutessaan oikeus käyttää suomen kieltä yhteyksissään kuntaan. Jos joku henkilökunnasta osaa meänkieltä tai saamea, kuntalaisen tulee voida asioida myös näillä kielillä. Kunnan tulee tiedottaa kuntalaisia heidän oikeuksistaan joko kirjallisesti tai suullisesti, jotta kuntalaiset voivat asioida omalla vähemmistökielellään. Kielen näkyvyyden varmistaminen edistää kielen säilymistä ja elvyttämistä ja saattaa johtaa siihen, että vähemmistökieliä aletaan käyttää useammilla alueilla.

Kunnan tulee nostaa esille suomenkielisen henkilökunnan tarve myös työhönotossa.

Vaikutusvalta ja osallisuus

Upplands Väsbyn kunnan tulee antaa kansallisille vähemmistöille mahdollisuus vaikuttaa heitä koskeviin asioihin. Kunnan tulee myös järjestää mahdollisuuksien mukaan neuvonpitoa kansallisten vähemmistöjen edustajien kanssa. Neuvonpidon tulee tapahtua niiden kansallisten vähemmistöjen kanssa, jotka sitä pyytävät. Vähemmistöille tulee antaa todellista vaikutusvaltaa heitä koskevissa asioissa. Erityisen tärkeitä asioita ovat esikoulutoiminta, vanhustenhuolto ja kulttuuritoiminta.

Oman kulttuurin tukeminen

Upplands Väsbyn kunnan tulee tukea vähemmistöjen erityisoikeutta säilyttää vähemmistökielensä ja -kulttuurinsa ja kehittää niitä. Myös lapsen oikeuksia koskevan YK:n yleissopimuksen 30. artiklassa todetaan, että vähemmistöön kuuluvilla lapsilla tulee olla oikeus omaan kulttuurielämään, uskontoon ja kieleen. Kirjastolain (2013:801) 5. pykälässä säädetään, että kirjastojen tulee kiinnittää erityishuomiota kansallisiin vähemmistöihin. Kulttuuritoimintaa kehittävät toimet muodostavat tärkeimmän osan vähemmistökulttuurien tukemisessa. Toiminta-alueiden tulee ottaa nämä asiat huomioon työssään.

Oikeus esikoulutoimintaan ja äidinkielenopetukseen vähemmistökielillä

Lapsella on oikeus kokonaan tai osittain suomenkieliseen esikoulutoimintaan, mikäli hänen huoltajansa sitä pyytää. Kunta varmistaa, että suomenkielistä esikoulutoimintaa tarjotaan sitä haluaville, ja tiedottaa tästä asianmukaisesti.

Ruotsin opetushallituksen esikoulujen opetussuunnitelman mukaan kansallisiin vähemmistöihin kuuluvien lasten tulee voida kehittää monikulttuurista taustaansa. Kielilain (2009:600) 4. pykälän mukaan yhteiskunnalla on eritysvastuu suojella ja tukea kansallisia vähemmistökieliä ja lasten kulttuuri-identiteetin kehitystä. Erityisesti on tuettava oman vähemmistökielen käyttöä.

Kunnalla on koululain (2010:800) 10. luvun 7. pykälän mukaan vastuu järjestää äidinkielenopetusta vähemmistökielillä peruskoulussa ja koululain (2010:800) 15. luvun 19. pykälän mukaan vastuu järjestää äidinkielenopetusta lukiossa. Peruskoulussa tulee tarjota äidinkielenopetusta äidinkielillä, vaikkei oppilaalla olisi kielessä perustaitoja. Lukiossa äidinkielenopetusta tulee tarjota niille, joilla on kielessä hyvät taidot.

Kunta kehottaa kaikkia kunnan rahoittamia tahoja ottamaan tämän huomioon vuosittaisessa toimintasuunnitelmassaan ja täyttämään opetustarpeet.

Oikeus saada vanhustenhuoltoa vähemmistökielillä suomeksi

Kunnan on pyydettäessä pystyttävä tarjoamaan täysin tai osittain suomenkielistä vanhustenhuoltoa. Jos joku henkilökunnasta osaa meänkieltä tai saamea, kuntalaisilla on oikeus saada vanhustenhuoltoa kokonaan tai osittain myös näillä kielillä. Kunnan tulee tarjota vanhustenhuoltoa osittain tai kokonaan suomeksi. Jos joku henkilökunnasta osaa meänkieltä tai saamea, kunnan tulee tarjota vanhustenhuoltoa kokonaan tai osittain myös näillä kielillä. Kunnan rahoittamaa

vanhustenhuoltoa tarjoavien tahojen tulee sosiaalilain (2009:726) 5. luvun 6. pykälän mukaan varmistaa, että kunnassa on henkilökuntaa, joka osaa suomea, meänkieltä tai saamea silloin, kun näiden kielten taitoa tarvitaan vanhusten hoitamiseen.

Tehtävät ja vastuut

Vähemmistöjä koskeva toimintaperiaate koskee koko kuntaa. Siksi kaikkien tulee noudattaa sitä.

Kunnanvaltuusto päättää vähemmistöjä koskevasta toimintaperiaatteesta.

Kaikki lautakunnat ja valiokunnat vastaavat siitä, että vähemmistöjä koskevaa toimintaperiaatetta noudatetaan ja seurataan. Vastuun toimintaperiaatteen toteuttamisesta tulee olla osa tavanomaista toimintaa kaikissa johtokunnissa, lautakunnissa, valiokunnissa ja niiden toimipisteissä.

Kaikki kunnan rahoittamat tahot vastaavat siitä, että vähemmistöjä koskeva toimintaperiaate on hyvin ankkuroitu organisaation rakenteisiin.

Vähemmistöjä koskevasta toimintaperiaatteesta vastaava henkilö

Kunnan kehitysjohtaja vastaa siitä, että toimintaperiaate on ajan tasalla, tiedossa ja saatavilla kunnan sisäisellä ja ulkoisella sivustolla. Hän vastaa myös toimintaperiaatteen laatimisesta ja päivittämisestä. Hän vastaa niin ikään Upplands Väsbyn kunnan lähestymistavasta koskien kansallisia vähemmistöjä ja vähemmistökieliä.

Kunkin toiminta-alueen päällikkö vastaa siitä, että henkilökunta tuntee toimintaperiaatteen sisällön ja noudattaa ja seuraa sitä.

Vähemmistöjä koskevaan toimintaperiaatteeseen liittyviä asiakirjoja

Upplands Väsbyn kunnan yhdenvertaista kohtelua koskeva toimintaperiaate

Upplands Väsbyn kunnan henkilöstöä koskeva toimintaperiaate

Upplands Väsbyn laatua koskeva toimintaperiaate

Tasa-arvoista Upplands Väsbyä koskeva strategia

Lasten oikeuksia koskeva tarkistuslista Upplands Väsbyn kunnassa

Kansalliset vähemmistöt esikoulussa ja koulussa (Ruotsin opetushallitus)

Laki kansallisista vähemmistöistä ja vähemmistökielistä (2009:724)

Koululaki (2010:800)

Kirjastolaki (2013:801)

Sosiaalipalvelulaki (2009:726)

Kielilaki (2009:600)

Yhdistyneiden Kansakuntien lapsia koskeva yleissopimus

Yhdistyneiden Kansakuntien alkuperäiskansoja koskeva yleissopimus

Euroopan neuvoston kansallisten vähemmistöjen suojelua koskeva puiteyleissopimus

Euroopan neuvoston alueellisia kieliä ja vähemmistökieliä koskeva eurooppalainen peruskirja